

**EVALUATIE TEAM VOORTIJDIG SCHOOLVERLATEN
VOORTGEZET ONDERWIJS SCHOOLJAAR 04-05**

Inleiding

De RMC-functie

De Regionale Meld- en Coördinatiefunctie Voortijdig Schoolverlaten (RMC-functie) is onderdeel van de RMC-wetgeving die sinds februari 2002 van kracht is. Sindsdien zijn gemeenten verplicht, naast de naleving van de leerplicht, ook bovenleerplichtige voortijdig schoolverlaters tot 23 jaar te registreren en te begeleiden. Doel is hen terug te leiden naar het onderwijs zodat zij alsnog een startkwalificatie behalen en meer en betere kansen hebben op de arbeidsmarkt.

Opdrachten

De regio Arnhem en de gemeente Arnhem hebben in het kader van de RMC-functie en het Bijzonder Programma Voortijdig Schoolverlaten van de gemeente Arnhem Team VSV een vijftal opdrachten gegeven:

1. Registratie en begeleiding van alle voortijdig schoolverlaters (vsv'ers) uit het Beroepsonderwijs en Volwasseneneducatie (BVE) woonachtig in de regio. Team VSV registreert en begeleidt de vsv'ers die door de BVE-instellingen in de regio rechtstreeks aan Team VSV gemeld moeten worden.
2. Begeleiding van jongeren vanaf 16 jaar uit de regio die zonder startkwalificatie het Voortgezet Onderwijs (VO) (dreigen te) verlaten en een school- of beroepskeuzeprobleem kennen. Deze groep wordt door leerplichtzaken en de VO-scholen bij Team VSV aangemeld. Verschil met het BVE is wel dat (potentiële)

- leerplichtige vsv'ers uit het VO gemeld moeten worden bij de gemeenten die op hun beurt Team VSV kunnen inschakelen.
3. Begeleiding van jongeren vanaf 16 jaar uit de regio zonder startkwalificatie die al eerder uit het onderwijs (VO én BVE) uitgevallen zijn. Deze laatste groep wordt veelal aangemeld door leerplichtzaken, hulpverleningsinstanties en ouders. Ook melden deze jongeren regelmatig zichzelf aan.
 4. Begeleiding van jongeren die ingeschreven staan bij een van de drie Centra voor Werk en Inkomen (CWI) in de regio Arnhem en die aangeven weer terug te willen keren naar het onderwijs. Deze groep wordt aangemeld door een CWI of de sociale dienst van een deelnemende gemeente.
 5. Monitoring van de overstap vmbo naar mbo in samenwerking met de scholen die aangesloten zijn bij de Lerende Regio Arnhem en omgeving. Het belangrijkste doel is het voorkomen van voortijdig schoolverlaten tijdens de overstap.

De evaluatie die nu voor u ligt, betreft de tweede en de derde opdracht. Voor informatie over voortijdig schoolverlaten in het BVE in schooljaar 2004-2005, de eerste opdracht, verwijzen wij naar onze evaluatie BVE 2004-2005.

Team VSV

Team VSV bestaat uit een aantal loopbaanadviseurs, orthopedagogen en een psycholoog hetgeen een scala aan begeleidingsmogelijkheden biedt. Team VSV werkt daarnaast intensief samen met jeugdhulpverleningsinstellingen en leerplichtzaken in de regio.

Begeleidingsmogelijkheden

Team VSV levert zoveel mogelijk maatwerk, dat wil zeggen dat per jongere in kaart wordt gebracht wat er gedaan moet worden om hem/haar weer actief te krijgen in de richting van scholing of werk of een combinatie daarvan. De werkwijze van Team VSV wordt daarbij gekenmerkt door twee belangrijke uitgangspunten:

Zelf doen wat je zelf kunt:

Voortijdig de opleiding verlaten wil nog niet altijd zeggen dat er sprake is van een groot probleem. De opleiding kan tegenvallen of te zwaar blijken te zijn. Men moet zich dan opnieuw gaan oriënteren. Een groot aantal jongeren blijkt goed in staat te zijn een nieuwe keuze te maken. Vaak voldoet een enkel begeleidingsgesprek, een beperkt beroepskeuzeonderzoek of het gebruikmaken van de bij Team VSV aanwezige voorzieningen zoals computerprogramma's, internet, folders en naslagwerken met informatie over opleiding en beroep.

Ondersteuning bieden waar nodig:

Er blijft echter een flinke groep jongeren over die niet in staat zijn op eigen kracht te werken aan hun toekomst. Bij hen is sprake van meervoudige problematiek: motivatieproblemen in combinatie met gedrags-, persoonlijkheids-, gezins- en/of sociale problematiek. Team VSV gebruikt hierbij - afhankelijk van wat nodig is - de volgende werkwijzen:

- **Bellen, bellen, bellen....:**
Voortijdig schoolverlaters hebben om allerlei redenen de neiging om af te haken, variërend van "afspraak vergeten" tot "niet uit bed kunnen komen" of "tegen het gesprek opzien". Omdat afhaken vaak juist het patroon is, probeert Team VSV dit te doorbreken door consequent achter de jongere aan te bellen en een nieuwe afspraak te maken, ook al gebeurt dit herhaalde malen. Lukt het niet de jongere op gesprek te krijgen dan volgt een huisbezoek.

- Huisbezoek:
Geen hulpvraag wil nog niet zeggen dat er geen ondersteuningsbehoefte is. Soms zitten jongeren zo gevangen in hun problemen dat zij er niet toe komen de stap naar Team VSV te zetten. Zij zijn niet bereikbaar, reageren niet op ons aanbod of komen telkens de afspraak voor een gesprek niet na. In die gevallen zoekt Team VSV de jongere thuis op. Soms is een kennismakings- of begeleidingsgesprek in de eigen vertrouwde omgeving een betere basis om verder te gaan. Bovendien bestaat dan ook de mogelijkheid om gezinsleden bij de begeleiding te betrekken.

- Diagnostiek:
Soms is het onduidelijk wat de mogelijkheden van een jongere zijn, van wat voor aard de problematiek is of naar welke bezigheden affiniteit uitgaat. In die gevallen wordt diagnostiek ingezet om meer helderheid te krijgen. Afhankelijk van de vraag wordt onderzoek gedaan naar capaciteiten, persoonlijk functioneren en interesses. De uitkomsten van dit onderzoek worden ingezet bij de verdere begeleiding.

- Begeleidingsgesprekken:
Begeleidingsgesprekken kunnen zich direct richten op het maken van een keuze voor een opleiding. Onderwerpen zijn dan “wie ben ik?”, “wat kan ik?”, “wat wil ik?” en “hoe kom ik waar ik wil komen?” Andere gesprekken zijn meer gericht op persoonlijke begeleiding. Sommige jongeren hebben behoefte aan hulp maar willen niets van de reguliere hulpverlening weten. Hun problemen belemmeren hen echter in het behalen van een startkwalificatie. Heeft men intensievere begeleiding nodig dan is het doel van de gesprekken de jongere te laten inzien dat professionele hulpverlening echt nodig is.

- Samenwerking met leerplicht:
Daar waar het (partieel)leerplichtige jongeren betreft, werkt Team VSV samen met leerplichtzaken van de desbetreffende woongemeente. De ervaring leert dat deze dubbelslag meer resultaat oplevert dan afzonderlijk van elkaar opereren.

- Samenwerking met hulpverlenende instanties:
Soms is een jongere al onder begeleiding van een hulpverlenende instantie en komt dan naar Team VSV voor keuzebegeleiding; soms blijkt uit de begeleidingsgesprekken bij Team VSV dat een jongere ook andere hulp nodig heeft. Daarbij worden de volgende vragen constant in de gaten gehouden: "Wie heeft de regie?" en "Wie doet wat?".

- Overleg met opleidingen:
Het valt niet altijd mee om jongeren geplaatst te krijgen op een opleiding, zeker niet als het gaat om tussentijdse plaatsing. Team VSV acht het daarom van het grootste belang goed contact te onderhouden met de verschillende opleidingen en mogelijkheden voor plaatsing te creëren.

- Begeleiding bij intake:
Sommige jongeren zijn nog onvoldoende in staat zelfstandig een intakegesprek te voeren. In die gevallen begeleidt Team VSV hen. Na de start op en de overdracht naar de nieuwe school neemt die school de begeleiding vanzelfsprekend over.

- Ouderbegeleiding:
In sommige gevallen is voortijdig schoolverlaten het gevolg van een langdurig proces van verlies van ouderlijk gezag zonder dat daar eigen verantwoordelijkheid van de jongere voor in de plaats is gekomen. Met het oog op het behalen van een kwalificatieniveau voert Team VSV incidenteel ook oudergesprekken met als doel de gezagsrelatie enigszins te herstellen.

Arnhem, januari 2006

Team VSV
Velperweg 39
6824 BG ARNHEM
(026) 3520453 / 454

Evaluatiegegevens

Totaal aantal gemelde jongeren

In totaal zijn er 134 jongeren aangemeld die of het voortgezet onderwijs in de loop van schooljaar 2004-2005 hebben verlaten of dreigden te verlaten dan wel dat schooljaar op geen enkele onderwijsinstelling ingeschreven stonden.

Dit aantal is voor het eerst sinds het bestaan van Team VSV een daling. Ten opzichte van het schooljaar 2003-2004 is dit 14% minder. Die daling ligt vooral in het lager aantal meldingen vanuit ambtenaren leerplicht uit Arnhem (19 in schooljaar 2004-2005 ten opzichte van 35 in schooljaar 2003-2004). Wat betreft (partieel) leerplichtige jongeren in het voortgezet onderwijs is de afspraak dat meldingen aan Team VSV via de leerplichtambtenaren lopen en niet rechtstreeks door de scholen gedaan worden. De meldingen vanuit leerplicht in de regiogemeenten zijn daarentegen constant gebleven in vergelijking met die van 2003-2004 als ook die van andere (onderwijs)instellingen.

Man/vrouw

Van de 134 gemelde jongeren is 59% man en 41% vrouw. Het aandeel man is daarmee ten opzichte van het schooljaar daarvoor licht afgenomen.

Allochtoon/autochtoon

Van de 134 voortijdig schoolverlaters zijn 34 allochtoon (25,4%), waarvan 23 man en 11 vrouw. Van de 100 autochtonen (74,6%) zijn er 56 man en 44 vrouw. Wat betreft het aantal

allochtonen t.o.v. het aantal autochtonen zien we een verschuiving. Was in eerdere jaren het aandeel allochtoon steeds een derde, in schooljaar 2004-2005 betreft dit nog maar een kwart van alle aanmeldingen. Overigens woont 79,4% van de gemelde allochtone jongeren in Arnhem.

Leeftijd

De gemiddelde leeftijd van de aangemelde jongeren is in schooljaar 2004-2005 17 jaar en 4 maanden. In onderstaande tabel staat de leeftijd van de gemelde jongeren op de peildatum 1 augustus 2004. In de loop van het schooljaar zijn zij dus nog verjaard.

Uit de tabel blijkt dat 46 jongeren nog leerplichtig waren bij de aanmelding, oftewel 34,3%. Dit is minder dan in voorgaande schooljaren en heeft te maken met het feit dat leerplicht Arnhem schooljaar 2004-2005 minder jongeren heeft aangemeld.

Daar waar het leerplichtige jongeren betreft die bij Team VSV gemeld worden, ligt overigens de eindverantwoordelijkheid altijd bij leerplichtzaken van de desbetreffende woongemeente.

leeftijd	aantal
15 jaar	13
16 jaar	33
17 jaar	39
18 jaar	22
19 jaar	9
20 jaar	9
21 jaar	2
22 jaar	7
totaal	134

Woongemeente

39,6% van de gemelde jongeren komt uit een van de regiogemeenten. Dit is opnieuw een lichte stijging in vergelijking met voorgaande jaren. Van de jongeren uit de regiogemeenten levert de gemeente Rheden nog steeds het grootste aantal, namelijk 32,1%.

	aantal	man/vrouw	allochtoon/autochtoon
Arnhem	81	45/36	27/54
regio:	53	34/19	7/46
Duiven	10		
Lingewaard	5		
Overbetuwe	4		
Renkum	5		
Rheden	17		
Rijnwaarden	1		
Rozendaal	1		
Westervoort	9		
Zevenaar	1		

Bezochte VO-school

Ten tijde van de melding stond het merendeel van de gemelde jongeren niet ingeschreven op een school en had dat schooljaar ook niet ingeschreven gestaan, te weten 54,5%. Dit is vergelijkbaar met schooljaar 2003-2004.

Van de jongeren die niet op een school ingeschreven stonden ten tijde van de melding, was 30,1% nog (partieel) leerplichtig.

geen school bezocht	73
wel school bezocht	61
waarvan:	
Arentheem College	18
Candea College	2
De Radar	1
Dorenweerd College	1
Scholengroep Gelders Mozaïek	16
Groenhorst College vmbo	1
Liemers College	1
Lorentz Groep	3
Olympuscollege	6
Overbetuwe College	2
Scholengemeenschap het Rhedens	2
Stedelijk Gymnasium	2
De Stijgbeugel	1
Titus College vmbo	1
VO-scholen buiten de regio	4

Schooltype

Van de 61 jongeren die wel een school bezochten, kwam 49,2% uit het vmbo, 45,9% uit het havo/vwo en 4,9% uit het speciaal onderwijs en praktijkonderwijs.

schooltype	aantal
praktijkonderwijs	1
speciaal onderwijs	2
vmbo bbl	13
vmbo kbl	7
vmbo gl	2
vmbo tl	7
vmbo richting onbekend	1
havo	22
vwo	6
totaal	61

Meldende instanties

Het percentage meldingen door leerplichtambtenaren is gedaald van 40,4% in 2003-2004 naar 32,8% in 2004-2005 (19 aanmeldingen van leerplicht Arnhem en 25 van de regiogemeenten). Het aantal jongeren dat zichzelf aanmeldt of door een ouder aangemeld wordt, bedroeg in schooljaar 2003-2004 16%. In 2004 –2005 is dit sterk gestegen en wel naar 29,1%.

De overige meldingen komen via allerlei instanties binnen zoals Passade Rijn-side, de Jeugdzorg en de Jeugdreclassering.

Hulpvraag en reden voortijdig schoolverlaten

De oorspronkelijke opdracht voor Team VSV was advies en begeleiding bij studie en schoolkeuzeproblematiek. De afgelopen schooljaren bleek echter slechts een derde van de jongeren deze enkelvoudige vraag te hebben. In schooljaar 2004-2005 blijkt dat zelfs maar 29,9% te zijn. Bij 67,2% blijkt studie- en schoolkeuzeproblematiek een gevolg te zijn van andere problematiek zoals gebrek aan motivatie, persoonlijke problemen en psychiatrische problematiek.

Psychiatrische problematiek komt bij 18,7% van alle gemelde jongeren voor in schooljaar 2004-2005. Dit is opnieuw een toename. Voor de groep met psychiatrische problematiek is het, naast het inzetten van onze eigen expertise, essentieel samen te werken met de jeugdhulpverlening en een sluitend netwerk rondom de jongeren te creëren. Zonder deze samenwerking is het risico groot dat deze groep weer zal uitvallen in een nieuwe opleiding. Helaas is het vaak erg moeilijk om op korte termijn professionele hulp te vinden voor deze groep door de lange wachttijden en het feit dat de jeugdzorg nog maar toegankelijk is tot 18 jaar.

hulpvraag / reden voortijdig schoolverlaten	aantal
capaciteitenonderzoek	3
studie- en schoolkeuzeproblematiek	40
lichamelijke problemen met gevolg studie- en schoolkeuzeproblematiek	4
leerproblemen met gevolg studie- en schoolkeuzeproblematiek	4
motivatieproblemen met gevolg studie- en schoolkeuzeproblematiek	11
persoonlijke problemen met gevolg studie- en schoolkeuzeproblematiek	46
persoonlijkheidsproblematiek/ psychiatrische problematiek met gevolg studie- en schoolkeuzeproblematiek	25
onbekend (alleen telefonisch contact of registratie)	1
totaal	134

Begeleidingsvorm

Onder kortdurende begeleiding verstaan wij begeleiding van circa 4 klokuren zonder diagnostisch onderzoek. Intensieve begeleiding is begeleiding van circa 10 klokuren met veelal diagnostisch onderzoek. Zeer intensieve begeleiding tenslotte, is begeleiding van maximaal 20 klokuren met diagnostisch onderzoek.

Begeleidingsvorm	aantal
kortdurende begeleiding	50
intensieve begeleiding	49
zeer intensieve begeleiding	23
telefonisch contact/telefonische bemiddeling	12
totaal	134

Gemiddeld heeft Team VSV iedere jongere circa 8,5 uur begeleid. Laten we de groep buiten beschouwing waarmee alleen telefonisch contact heeft plaatsgevonden, dan komen we op een gemiddelde van 9,4 klokuur, hetgeen vergelijkbaar is met eerdere schooljaren.

Resultaten

Resultaat	aantal
Ge- of herplaatst in opleiding	89
Uitgestroomd naar werk	19
Doorverwezen naar hulpverlening	10
Geen resultaat	14

In totaal is 66,4% ge- of herplaatst in een opleiding en 14,2% uitgestroomd naar werk. Dit geeft een positieve uitstroom van 70,6% hetgeen hoger is dan de voorgaande schooljaren. Het aantal jongeren bij wie geen resultaat is geboekt is dan ook beduidend lager.

Knelpunten

Het groeiend aantal jongeren met meervoudige problematiek is zorgwekkend. Nog zorgwekkender is dat een groot deel van die jongeren geen of onvoldoende aanspraak kan maken op de geïnstitutionaliseerde reguliere hulpverlening. Bij Team VSV melden zich nogal eens jongeren met problemen die eerder nog geen beroep hebben gedaan of hebben willen doen op de reguliere hulpverlening. Zij komen wel naar Team VSV omdat praten over een schoolkeuze minder bedreigend voelt dan praten over persoonlijke problemen. Vanuit het perspectief op scholing of werk blijken zij vervolgens nogal eens bereid om alsnog hulp te accepteren. Gezien hun leeftijd is dit dan soms nog moeilijk te realiseren.

Met ingang van 1 januari 2005 is de Wet op de Jeugdzorg van kracht geworden. Provincies en grootstedelijke regio's zijn verantwoordelijk voor de jeugdzorg. In het preventieve beleid hebben gemeenten nu primaire verantwoordelijkheid. Licht pedagogische hulp behoort met andere woorden nu tot het gemeentelijke domein. Hierdoor is een aantal voorzieningen van Bureau Jeugdzorg verdwenen. Ambulant werk is overgeheveld naar algemeen maatschappelijk werk. Sociale vaardigheidstrainingen en assertiviteitstrainingen worden niet meer door Bureau Jeugdzorg gegeven. Op dit moment is hiervoor nog geen alternatief aanwezig. Wat dat betreft zitten we in een overgangsfase.

De gemeentelijke verantwoordelijkheid voor jeugdbeleid wordt vastgelegd in een nieuwe wet maatschappelijke ondersteuning (WMO), deze zal waarschijnlijk in 2006 gereed zijn. De bedoeling is wel dat provincies afspraken maken met gemeenten over een zo optimaal mogelijke aansluiting tussen lokale voorzieningen en de jeugdzorg. Voor de doelgroep waarmee Team VSV te maken heeft (jongeren van 16 jaar en ouder) kan de Wet op de Jeugdzorg echter tot gevolg hebben dat het aanbod voor een deel van hen verschaalt. Hebben zij eenmaal de leeftijd van 17,5 jaar bereikt, dan is het moeilijk om hen nog in een hulpverleningscircuit te krijgen. Vanaf 18 jaar stopt de bemoeienis, tenzij de jongere al in een lopend hulpverleningstraject zit. En dat terwijl dit juist een leeftijd is waarop er nogal wat

jongeren zijn die kampen met een identiteitscrisis of problemen hebben met losmaken, waardoor zij juist geholpen zouden zijn met hulpverleningsvarianten als kamertraining, begeleid wonen of ervaringsleren. We hebben hier te maken met een maatschappelijk knelpunt. Enerzijds wil de maatschappij jongeren steeds langer verplichten zich te scholen en onderwijs te volgen om hen kansrijker te laten zijn op de arbeidsmarkt. In dat opzicht worden zij niet als volwassenen beschouwd. Anderzijds stopt de jeugdhulpverlening met 18 jaar, omdat de jongeren dan in juridische zin volwassen zijn. Voor alsnog zien wij geen oplossing voor deze problematiek.

Eveneens zorgwekkend is het feit dat een derde van de gemelde jongeren die niet op een school ingeschreven stonden of hadden gestaan (partieel) leerplichtig was. Op dit gebied zijn er gelukkig wel initiatieven. Zo monitort het RMC regio Arnhem in samenwerking met alle scholen die aangesloten zijn bij de Lerende Regio de overstap van vmbo naar mbo. Te veel jongeren blijken immers niet aan te komen bij een vervolgopleiding, gaan werken zonder startkwalificatie met alle gevolgen van dien of gaan niet werken noch naar school. Ook Team VSV neemt aan dit project deel.

Positief is het hoge percentage uitstroom dat afgelopen scholjaar bereikt is. Dit is mede gebeurd dankzij de groeiende samenwerking met allerlei (onderwijs)instellingen.

Namens alle jongeren bedankt!

Team VSV
Velperweg 39
6824 BG ARNHEM
(026) 3520453 / 454